

DI 07.05.19 - CONCERTZAAL

**BRUSSELS
PHILHARMONIC**

OLV JUN MÄRKL

**ANNELEEN
LENAERTS** ^(HARP)

La Strada & tragische liefdes

CCHA.BE

DI 07.05.19 - CONCERTZAAL

**BRUSSELS
PHILHARMONIC**

OLV JUN MÄRKL

**ANNELEEN
LENAERTS** ^(HARP)

La Strada & tragische liefdes

Dit programmaboekje wordt u gratis aangeboden door CCHA.
samenstelling/redactie: Riet Jaeken

PROGRAMMA

Camille Saint-Saëns
Samson et Dalila: Bacchanale

Nino Rota
Concerto voor harp
I. *Allegro moderato*
II. *Andante*
III. *Allegro*

Richard Strauss
Don Juan, op. 20

PAUZE

Nino Rota
La Strada: Suite dal balletto
I. *Nozze in campagna – 'E arrivato Zampanò'*
II. *I tre suonatori e il 'Matto' sul filo*
III. *Il Circo (Il numero di Zampano) - I giocolieri - Il violino del 'matto'*
IV. *La rabbia di Zampano*
V. *Zampano uccide il 'Matto' - Gelsomina impazzisce di dolore*
VI. *L'ultimo spettacolo sulla neve - 'Addio Gelsomina' Intermezzo*
VII. *Solitudine e pianto di Zampano*

Richard Wagner
Tristan und Isolde: Isoldes Liebestod

TOELICHTING

'Liebestod', letterlijk vertaald 'liefdesdood', is een vaak terugkerend thema in de kunst, literatuur en muziek. Het begrip staat voor een eeuwige liefde die de dood en het aardse bestaan overstijgt. Voor een allesverterende, onmogelijke passie tussen twee geliefden, die pas vervuld kan worden in en na de dood van beide minnaars. Het best bekende voorbeeld is ongetwijfeld Shakespeares tragedie *Romeo and Julia*. Ook Richard Wagner verklankte dit universele en tijdloze thema in zijn opera *Tristan und Isolde*, naar de Middeleeuwse mythe over Isolde, die voor de ultieme liefde haar Tristan de dood in volgt. De slotaria uit de opera is van een onwaarschijnlijke schoonheid, Wagners ode aan de liefde en de dood. Een fatale afloop is wat de muzikale liefdesverhalen in dit programma met elkaar verbindt. In Camille Saint-Saëns' versie van *Samson et Dalila* leidt een bedrieglijke liefde tot een dramatisch einde. Richard Strauss zorgt dan weer voor adembenemende openingsmaten in het symfonisch gedicht *Don Juan*, waarin hij het complexe portret schetst van een passionele romanticus en rokkenjager. Ook deze minnaar blijft na talloze flirts en relaties gebroken en alleen achter. Net zoals Strauss' indrukwekkende orkestwerk als een film afspeelt, versmelten klank en beeld in de muziek van Nino Rota. De componist werd onder andere bekend om zijn weergalozes muziek voor de films van Fellini, waarvan de melodieën ook terugkeren in zijn concertwerken. In zijn score voor de tragikomedie *La Strada* weerklinkt zowel een lach als een traan. In zijn *Concerto voor harp* komt het genie van deze volbloed componist helemaal tot leven. De cd *Nino Rota – works for harp* met onder meer het harpconcerto, gespeeld door Anneleen Lenaerts en Brussels Philharmonic, is recent uitgekomen bij Warner Classics.

DE KRACHT VAN DE VERLEIDING

In de loop van de 19de eeuw leidde een fascinatie voor het mysterieuze, kleurrijke en sensuele van vreemde culturen tot een nieuwe kunststroming: die van het oriëntalisme. Een beroemd voorbeeld is de dichtbundel *Les Orientales* uit 1829 van Victor Hugo. De 41 gedichten verbeelden scènes uit de Griekse onafhankelijkheidsoorlog tegen het Ottomaanse Rijk en weerspiegelen ook de neerbuigende en stereotiepe manier waarop het westen naar oostelijke culturen kijkt. Ook Saint-Saëns (1835-1921) liet zich door de oosterse cultuur beïnvloeden. In de winter ruilde hij het sombere Parijs maar al te graag in voor het milde klimaat van Egypte of Algerije. Reizen die hem inspireerden tot exotisch getinte werken zoals zijn *Vijfde 'Egyptische' Pianoconcerto* en de opera *Samson et Dalila*. Het libretto voor die opera is van de hand van bevriende dichter Ferdinand Lemaire. Hij baseerde zich op Voltaires bewerking van het gelijknamige Bijbelse fragment uit het Oude Testament. Het verhaal situeert zich in de 12de Eeuw voor Christus, in Palestina, waar de heldhaftige Samson de opstand van de Hebreërs tegen de Filistijnen leidt. Samson beschikt over een bovenmenselijke kracht, maar heeft één zwakke plek: hij kan niet weerstaan aan vrouwelijke charmes. Dalila, een priesteres uit het vijandige kamp, maakt hier handig gebruik van en ontfutselt zo het geheim achter zijn kracht. In de gevangenis bidt Samson om vergiffenis en toont zich bereid zijn leven op te offeren voor de bevrijding van zijn volk. Wanneer hij tijdens een groot overwinningsbacchanaal bespot wordt door Dalila en de Filistijnen, wordt zijn wens verhoord: hij laat de tempel instorten en sleurt zo alle aanwezigen met hem de dood in. Het conflict tussen Samson en Dalila, en tegelijk dat tussen de westerse en oosterse cultuur, krijgt in de muziek van Saint-Saëns uitdrukking in het gebruik van een apart instrumentarium en karakteristieke thema's – van sensuele melodieën tot exotische dansen. Hoogtepunt is de Bachannale uit de slotact, een wilde dans waarin Dalila haar vrouwelijkheid inzet om Samson te misleiden. Het stuk opent met een verleidelijke improvisatorische melodie, en mondt uit in een extatische dans.

EEUWIGE ROMANTIEK

Zo'n tien jaar na de première van Saint-Saens' *Samson et Dalila* voltooide Strauss (1864-1949) zijn eerste symfonisch gedicht *Don Juan* (1888), naar een gedicht van Nikolaus Lenau. Strauss bouwde daarmee het genre van het symfonisch gedicht uit tot een op zichzelf staand genre, dat geen externe tekst of uitleg meer behoeft. Vernieuwend aan Strauss' aanpak was onder andere de overkoepelende dramatische spanningsboog en organische structuur, die zich ontvouwt naarmate het verhaal zich ontspint. Dankzij het overweldigende succes van *Don Juan* veroverde Strauss een vaste plaats op internationale concertprogramma's. De protagonist is Don Juan, een vrijdenker die aanvankelijk voldoening vindt in het veroveren van vrouwenharten, maar stilaan pessimistisch wordt omdat zijn jachtpartijen gaan vervelen. De romanticus verlangt naar een meerwaarde, en worstelt met een inwendig conflict dat hem ten slotte doet hunkeren naar een allesbevrijdende dood. Strauss vangt zijn compositie aan met een karakterschets van de held: na een stormachtige opening met opeenvolgende rusteloze thema's, klinkt het glansrijke *Don Juan* thema. In de volgende passage gaat dit heroïsch motief de confrontatie aan met drie karakteristieke liefdesthema's – de vurige toegewijde liefde, de passionele liefde en de sentimentele liefde. Deze ontwikkelen zich in een continue melodische lijn totdat de klarinet de dood aankondigt. Strauss bewees met *Don Juan* zijn meesterlijk inlevingsvermogen in de rokkenjager. De componist zou dit te danken hebben aan de ontmoeting met zijn toekomstige vrouw, die plaatsvond tijdens de voltooiing van het werk. Strauss bleef daarentegen wel trouw aan zijn geliefde.

TRAGISCHE LIEFDE

Even tragisch eindigt *La Strada* (1954), de vierde langspeelfilm van Federico Fellini (1920-1993), en de derde samenwerking tussen Nino Rota (1911-1979) en de Italiaanse regisseur. Beide heren ontmoetten elkaar begin jaren '50 in Cinecittà, één van de grootste studio's voor Europese films. Rota maakte al meteen indruk op Fellini: *“Net buiten Cinecittà merkte ik een grappige, kleine man die op de foute plek op de tram stond te wachten. Hij leek zich nergens iets van aan te trekken. Ik voelde me verplicht met hem te wachten. Ik was er zeker van dat de tram op zijn vaste plek zou stoppen en we zouden moeten rennen, en hij leek er even zeker van dat hij zou stoppen waar hij stond. Tot mijn verbazing hield de tram vlak voor ons halt.”*

Die eerste ontmoeting vormde het begin van een lange, hechte samenwerking: tussen 1952 en 1979 voorzag Rota alle films van Fellini van een gepaste soundtrack. Zijn invloed op Fellini's visie en praktijk was enorm en ging zelfs zo ver dat Fellini vaak scènes filmde nadat Rota de muziek al had gecomponeerd. Dat de roadmovie over de kermisartiest Zampano en zijn hulpje Gelsomina bekroond werd met een Oscar voor beste buitenlandse film, is niet verbazend. Het tragikomische verhaal en de muziek – nu eens ludiek, dan weer droevig – lijken met elkaar te versmelten. Fellini en Rota tilden het filmgenre zo tot een hoger niveau en bemachtigden hun plek in de spotlights. In 1966 arrangeerde Rota de score tot een balletsuite voor orkest.

TOELICHTING DOOR AURÉLIE WALSCHAERT

PURE EMOTIES

Bij Nino Rota denken velen spontaan aan de legendarische zwart-wit films van Fellini, zoals *La Strada* of *La Dolce Vita*, of kaskrakers als *The Godfather* en *Romeo and Juliet*. Stuk voor stuk fantastische films, die versterkt werden door de muzikale vertaling van Nino Rota. Als geen ander kon hij de beelden begeleiden met nostalgische melodieën en opzweepende ritmes. Hierdoor werd Rota beroemd bij het grote publiek, maar als wonderkind schreef hij op elfjarige leeftijd al een volwaardig oratorium. Er volgden talloze andere klassieke werken, zoals opera's, balletten, concerto's en kamermuziek ... de meesten zijn minder bekend, maar absoluut de moeite waard. Zo zijn de werken die hij voor harp schreef echte pareltjes, of het nu het concerto is, de sonate voor fluit en harp, of zijn *Sarabanda e Toccata*. Het lijkt wel alsof hij het instrument zelf kon bespelen, want hij laat de harp met een ongelooflijk gemak op zijn meest natuurlijke manier klinken, zonder hierbij technische uitdagingen uit de weg te gaan, en steeds trouw aan zijn eigen stijl. De sterkte van Rota's muzikale taal is die van de eenvoud, waarin toch dikwijls een innerlijk contrast schuilgaat. Hij kan met de grootste ongedwongenheid een lichte, frivole melodie ook melancholisch doen klinken, aan feestgedruis een zwaarmoedig karakter meegeven, of een ouderwetse melodie in een vingerknip nieuw leven inblazen. Het gebeurt allemaal met een overweldigend eerlijke spontaniteit, zodat hij de toeschouwer direct weet te raken, alsof je een film zonder beelden bekijkt, maar toch meteen mee bent met het verhaal. Dit is ook hoe Nino Rota wenste herinnerd te worden: doorheen pure emoties, voorzien van een vleugje nostalgie, optimisme, en een gezonde portie humor. Wat is er mooier dan een publiek in een oprecht emotioneel verhaal mee te nemen, en het een moment van pure blijdschap te bezorgen? Voor mij is dat zijn belangrijkste muzikale boodschap, die ik heel graag met het publiek wil delen.

BIOGRAFIEËN

Jun Märkl, dirigent

De in München geboren Jun Märkl bouwde een stevige reputatie op als dirigent van het Duitse symfonische en operarepertoire en de Franse impressionisten. Hij heeft langdurige verbintenissen met de staatsopera's van Wenen, Berlijn, München en de Semperoper Dresden en gaf jarenlang leiding het Mannheim Nationaltheater (1994-2000), het Orchestre National de Lyon (2005-2011), het MDR Sinfonieorchester Leipzig (2007-2012) en het Orquesta Sinfónica de Euskadi (2014-2017). Märkl leidde als gastdirigent talrijke orkesten, onder meer het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Münchner Philharmoniker, Hamburg Philharmoniker, Oslo Philharmonic, de orkesten van Cleveland, Boston, Chicago, Philadelphia, Montreal en Melbourne, NHK Symphony Orchestra Tokyo, Tonhalle Orchester Zürich en Orchestre de Paris. Zijn discografie omvat meer dan 50 cd's, waaronder de integrale symfonieën van Schumann met het NHK Symphony Orchestra, Mendelssohn en Wagner met het MDR Sinfonieorchester, Ravel en Messiaen met Lyon en een Debussy cyclus van negen cd's. In 2012 ontving hij van het Franse Ministerie van Cultuur de titel van Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres als erkenning voor zijn verwezenlijkingen. Jun Märkl werd geboren in München als zoon van een Duitse violist en Japanse pianiste. Hij studeerde viool, piano en directie aan de Musikhochschule in Hannover, en vervolgens directie bij Sergiu Celibidache in München en Gustav Meier in Michigan. In 1986 won hij de directie-wedstrijd van de Deutsche Musikrat en een jaar later een studiebeurs van het Boston Symphony Orchestra om in Tanglewood te studeren bij Leonard Bernstein en Seiji Ozawa.

Anneleen Lenaerts, harp

Anneleen Lenaerts is één van de meest gelauwerde harpisten van haar generatie. In 2010 werd ze benoemd tot Solo Harpiste van de Wiener Philharmoniker. Ondanks haar jonge leeftijd heeft Anneleen al een indrukwekkend palmares. Tussen 1997 en 2010 won ze maar liefst 23 belangrijke prijzen op internationale harpwedstrijden, waaronder de 'Grand Prix International Lily Laskine', één van de meest prestigieuze harpwedstrijden ter wereld en de 'Internationaler Musikwettbewerb der ARD München' waar ze prijswinnaar werd en winnaar van de Publieksprijs. Als soliste speelde ze met orkesten zoals het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunk, Mozarteum Orchester, Philadelphia Chamber Orchestra, Polish National Radio Symphony Orchestra, Collegium Musicum Basel en Brussels Philharmonic. Anneleen maakte haar solodebuut in de Carnegie Hall in New York, Wigmore Hall in Londen, Berliner Philharmonie, Musikverein Wien, Grosses Festspielhaus in Salzburg, Bozar in Brussel, en speelde op festivals zoals het Rheingau Musik Festival, Dresdner Musikfestspiele, Lockenhaus en Aspen Music Festival. Haar solo optredens werden opgenomen door BBC 3, Bayerischer Rundfunk, Radio France Musique en Deutschlandfunk. Anneleen is Exclusive Recording Artist voor het label Warner Classics. In april 2019 bracht Warner Classics *Nino Rota – works for harp* uit, een cd van Anneleen Lenaerts met Brussels Philharmonic, dirigent Adrien Perruchon en fluitist Emmanuel Pahud. Eerder nam Anneleen de harpconcerti van Joaquin Rodrigo, Reinhold Glière en Joseph Jongen op met Brussels Philharmonic (Warner Classics, 2014). Verder is zij Professor harp aan de Universiteit van Maastricht en Faculty Member van het Aspen Music Festival (USA) en Pacific Music Festival (Japan). Anneleen studeerde harp aan de conservatoria van Brussel en Parijs, en contrapunt en fuga aan het Koninklijk Conservatorium van Brussel.

Brussels Philharmonic

Brussels Philharmonic werd in 1935 opgericht door de Belgische openbare omroep (NIR), en werkte vanaf zijn ontstaan samen met internationale topdirigenten en -solisten. Het orkest was en is bekend als pionier in het uitvoeren van muziek van de eigen tijd – een reputatie die wereldvermaarde componisten als Bartók, Stravinsky en Messiaen naar Brussel haalde. Ook vandaag zet Brussels Philharmonic die traditie verder, en neemt het in bijna elk concertprogramma een werk van de 21ste eeuw op. Het orkest repeteert en concerteert in de historische thuishaven Flagey in Brussel. De Franse topdirigent Stéphane Denève is muziekdirecteur van Brussels Philharmonic. Zijn passie voor muziek uit de 21ste eeuw en persoonlijke missie om een dialoog te creëren tussen het repertoire van vroeger en dat van de toekomst sluit helemaal aan op het DNA van het orkest. En dat vertaalt zich niet alleen in de concertprogramma's en opnames, maar ook in het CffOR-platform (Centre for Future Orchestral Repertoire). Deze online database verzamelt sleutelinformatie rond symfonische composities vanaf 2000, en voedt zo een brede wereldwijde dialoog rond het repertoire van de toekomst. Op internationaal vlak heeft Brussels Philharmonic steeds een eigen plaats gehad, met vanaf de beginjaren uitnodigingen voor de belangrijkste festivals en concertzalen in Europa. Zo speelt het orkest in onder meer Philharmonie de Paris, Musikverein (Wenen), Grosses Festspielhaus (Salzburg), Usher Hall (Edinburgh) en Cadogan Hall (Londen). De internationale vertegenwoordiging door IMG Touring brengt het orkest naar nieuwe podia, zowel binnen als buiten Europa (Japan in 2017, Noord-Amerika in 2019). In maart 2019 stond Brussels Philharmonic voor het eerst in Carnegie Hall in New York, en in 2020 trekt het orkest onder meer naar de Elbphilharmonie in Hamburg. Een andere specialisatie waarmee Brussels Philharmonic een internationale reputatie opbouwde, is het opnemen van soundtracks bij series, games en films, waaronder de Oscar-winnende muziek voor *The Artist* (muziek van Ludovic Bourque). In eigen land is het orkest vaste partner van Film Fest Gent en zijn er jaarlijks concerten met iconische films, zowel blockbusters met bekroonde scores als zwart-wit klassiekers met een nieuwe soundtrack.

MUSICI

* orkestbezetting onder voorbehoud van wijzigingen

concertmeester

Otto Derolez

eerste viool

Nadja Nevolovitsch (1)

Gudrun Vercampt (2)

Olivia Bergeot

Eva Bobrowska

Annelies Broeckhoven

Stefan Claeys

Cristina Constantinescu

Justine Rigutto

Elizaveta Rybentseva

Anton Skakun

Philippe Tjampens

Alissa Vaitsner

Gillis Veldeman

tweede viool

Mari Hagiwara (1)

Samuel Nemtanu (1)

Mark Steylaerts (2)

Pablo Ases Urenya

Vania Batchvarova

Véronique Burstin

Aline Janeczek

Eléonore Malaboef

Karine Martens

Sayoko Mundy

Veerle Van Roosbroeck

Francis Vanden Heede

altviool

Tine Janssens (1)
Griet François (2)
Benjamin Braude
Phung Ha
Varvara Jitkov
Hélène Koerver
Agnieszka Kosakowska
Maryna Lepiasevich
Barbara Peynsaert
Patricia Van Reusel

cello

Karel Steylaerts (1)
Kirsten Andersen
Aude Dubois
Barbara Gerarts
Julius Himmler
Sophie Jomard
Emmanuel Tondus
Elke Wynants

contrabas

Uxía Martínez Botana (1)
Jan Buysschaert (1)
Thomas Fiorini
Daniele Giampaolo
Benjamin Heymans
Philippe Stepman

fluit

Wouter Van den Eynde (1)
Eric Mertens
Jill Jeschek: piccolo (2)

hobo

Joris Van den Hauwe (1)

Maarten Wijnen

Lode Cartrysse: **Engelse hoorn** (2)

klarinet

Eddy Vanoosthuysse (1)

Sandra Balsera

Midori Mori: **basklarinet** (2)

fagot

Marceau Lefèvre (1)

Alexander Kuksa

Jonas Coomans: **contrafagot** (2)

hoorn

Hans van der Zanden (1)

Pierre Buizer

Mieke Ailliet (2)

Evi Baetens

trompet

Ward Hoornaert (1)

Luc Sirjacques

Dieter Boffé

Jonas Van Hoeydonck (2)

trombone

Alexandre Mainz (1)

Barthel Hendrickx

Tim Van Medegael: **bastrombone** (2)

tuba

Jean Xhonneux (2)

pauken

Gert François (1)

percussie

Gert D'haese (2)

Tom De Cock (2)

Titus Franken (2)

Gerrit Nulens

harp

Eline Groslot (2)

piano

Yutaka Oya (2)

celesta

Catherine Mertens (2)

GLOSSARIUM

(1) AANVOERDER

(2) SOLIST

OM NAAR UIT TE KIJKEN

vr 24 mei 2019 - 20 u - inleiding 19.15 u - concertzaal

ANIMA ETERNA OLV JOS VAN IMMERSEEL

JANE GOWER FAGOT

Meer Mozart

De opname van de integrale pianoconcerti van Mozart in 1990 was een mijlpaal in de geschiedenis van Anima Eterna Brugge, dat uitgroeide van barokensemble tot symfonisch orkest.

Met deze lievelingscomponist gaan ze nu opnieuw op tournee en passeren ze ook in Hasselt. Met *Symfonie nr. 39* openen de deuren feestelijk, terwijl de haast duivelse elegantie van *nr. 40* een meer duister kantje van Mozarts genie laten zien: een tweeluik van het leven zoals het is, met de mens gespiegeld in majeur en mineur.

Een ereplaats op dit programma is voorbehouden voor fagottiste Jane Gower. Zij soleert in het fagotconcerto, het eerste concerto voor blazers dat Mozart schreef op zijn 18de, en dat het meest gevreesde maar meest virtuoze, prachtige en vrolijke blazersconcerto uit de geschiedenis is.

Deze muzikale bende naait je nieuwe oren aan!

Wolfgang Amadeus Mozart

Symfonie nr. 39 in D groot, opus 543

Fagotconcerto in Bes groot, KV 191

Serenata notturna in D groot, opus 239

Symfonie nr. 40 in g, KV 550

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP ccha.be